

Ядловська Ольга,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри соціально-
гуманітарних дисциплін
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА МОТИВАЦІЮ УЧНІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ІСТОРИЧНОГО ЦИКЛУ

Використання інтерактивних методів під час навчання на сучасному етапі розвитку освіти стали не стільки нагальною потребою, скільки об'єктивно діючою реальністю. Уявити викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу без застосування інтерактивних методів неможливо, адже такі методи активізують пізнавальну діяльність учнів, значно підвищують мотивацію навчання, спонукають до подальшого вирішення проблемних завдань та формують критичне мислення. Загальна структура інтерактивних методів включає такі види: кооперативне навчання, колективно-групове навчання, технології ситуативного моделювання та технології опрацювання дискусійних питань. Такі ж методи залучають і при викладанні дисциплін історичного циклу, однак викладачі соціально-гуманітарних дисциплін ставлять перед собою ще й завдання сформувати особистість учня, а також виховати громадянина, що, безумовно, потребує вироблення навичок соціальної взаємодії та усвідомлення важливості реалізації набутих знань для розвитку суспільства.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню в учнів комплексу навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню під час занять атмосфери співробітництва й взаємодії. Важливе значення мають інтерактивні методи навчання і в розвитку творчих здібностей учнів. У результаті оптимального використання різних інтерактивних методів навчання змінюються позиції вчителя й учнів у навчально-виховному процесі. Із носія готових знань учитель перетворюється в організатора пізнавальної діяльності учнів, а останні стають рівноправними суб'єктами в навчанні. Водночас створюється та реалізується модель творчої особистості, що не лише володіє навичками спілкування, розуміє історичний процес і правові явища, а й вміє самостійно працювати над розвитком власного інтелекту, культури й моралі, виявляє свій творчий потенціал, що є основою успішного подальшого професійного становлення особистості [5].

Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес здійснюється за умови постійної, активної взаємодії усіх його членів. Аналізуючи свої дії та дії інших учнів, учасники навчального процесу змінюють свою модель поведінки, більш усвідомлено засвоюють знання та вміння, тому інтерактивні методи є засобом покращення навчання. За даними американських вчених, під час розповіді учень засвоює всього лише 5% матеріалу, під час читання – 10%, роботи з відео/аудіоматеріалами – 20%, під час демонстрації – 30%, під час дискусії – 50%, під час практики – 75%, а коли учень навчає інших чи відразу застосовує знання – 90%. Інтерактивна взаємодія потребує певної зміни в організації роботи учнівського колективу, а також значного обсягу часу для підготовки як учням, так і вчителям. Потрібно починати з поступового «включення» елементів цієї моделі, виділяти час на психологічну адаптацію учнів до неї [4].

Багато хто між активним та інтерактивним навчанням ставлять знак рівності, але, не дивлячись на спільність, вони мають відмінності. Інтерактивні методи навчання можна розглядати як найбільш досконалу форму активних методів. Інтерактивні методи зорієнтовані на більш широку взаємодію тих, хто навчається не тільки з педагогом, але і один з одним і на домінування активності здобувачів освіти/слухачів в процесі навчання. Під інтерактивністю розуміється не просто процес взаємного впливу об'єктів один на одного, а спеціально організована пізнавальна діяльність, що має яскраво виражену соціальну спрямованість. Відповідно, до інтерактивних методів можуть бути віднесені ті методи навчання, які організують процес соціальної взаємодії, на основі якої в учасників виникає так зване «нове» знання, що народилося безпосередньо в ході цього процесу або стало його результатом [2].

Формування в учнів надпредметних та історичних компетентностей є

найважливішим завданням учителя історії. Про це не раз ішлося в наукових і методичних працях провідних учених та викладачів; це завдання відображено й у відповідних законодавчих актах. Зауважимо, що в нашому випадку пріоритетного значення набувають саме надпредметні компетентності. Людина, яка навчилася вчитися, за потреби завжди зможе збагатити свій історичний багаж. Учителі давно намагаються зробити це шляхом постановки проблемних завдань. Такі завдання пов'язані з використанням інтелектуальних ігор. Під інтелектуальними іграми розуміємо передусім ті, у які грають у так званому «співтоваристві знавців». Діти, які регулярно відвідували ігри-тренування, здобували потрібні для будь-якої людини й поза грою навички: поліпшували пам'ять, навчалися застосовувати свої знання на практиці, швидко актуалізувати ці знання, звикали мислити логічно, послідовно, працювати методично, творчо підходити до розв'язання поставлених завдань, ставали більш зібраними й охайними, розширювали світогляд, розвивали інтелектуальну реакцію, знаходили правильні культурно-ціннісні орієнтири. Важливо й те, що учні навчалися взаємодіяти з партнерами, адекватно реагувати на дразливі фактори, розуміти інших людей [3].

Як свідчать результати роботи з використання інтерактивних методів навчання, на заняттях історії відбулися такі позитивні зрушення: учні набувають культури дискусії; виробляється вміння приймати спільні рішення після їх обговорення; поліпшується вміння спілкуватися, доповідати; якісно змінюється рівень сприйняття учнями історії; підвищується рівень володіння головними мисленнєвими операціями – аналізом, узагальненням, абстрагуванням. Слід спонукати учнів до творчого пошуку, самостійного вивчення інформації, критичного мислення, формування партнерських стосунків в учнівському колективі. Методична майстерність сучасного вчителя має розвиватися не через забезпечення його великою кількістю готових рецептурних посібників і широке використання ним готових поурочних розробок. Йому потрібні передусім фундаментальні знання з базового предмета, висока загальна культура і ґрунтовна дидактична компетентність, вміння використовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології, без яких неможливо ретельно підготувати і, головне, змістовно і результативно провести цікавий урок [1].

Сучасні соціальні виклики, зокрема дистанційне навчання, потребують удосконалення інтерактивних методів або поєднання вже відомих із застосуванням інформаційно-комп'ютерних технологій. Такими можуть виступати пошукові роботи в мережі Інтернет, застосування електронних ігор, формат онлайн конференцій та багато інших. З іншого боку, залишається актуальною проблема реалізації інтерактивних методів, адже для педагога підготовка до застосування таких методів потребує значно більшого обсягу часу та креативного творчого підходу. Зазначимо також, що, на наш погляд, якісна реалізація інтерактивних методів можлива також лише за умови, якщо й учні та здобувачі вищої освіти ретельно підготували змістову ланку теми та орієнтуються у навчальному матеріалі.

Бібліографічні посилання:

1. Вініченко О. В. Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках історії. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/publ/vistavkova_zala/zaporizkij_rajon/vprovadzennja_interaktivnih_metodiv_navchannja_na_urokakh_istoriji/23-1-0-534.
2. Гітун Н., Закусило О. Використання інтерактивних методів навчання в процесі підготовки фахівців соціальної роботи в Луцькому інституті розвитку людини Університету «Україна». URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/71>.
3. Кордій О. А. Використання інтерактивних технологій навчання на уроках історії (з досвіду роботи). URL: <http://metodportal.com/node/47532>.
4. Макаренко В. Застосування інтерактивних методів навчання на уроках історії. URL: https://koviaky-nvk.at.ua/news/zastosuvannja_interaktivnih_metodiv_navchannja_na_urokakh_istoriji/2014-03-07-385
5. Пишко О. Л. Інтерактивні методи навчання як спосіб розвитку творчих здібностей учнів на уроках історії та правознавства. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2257.